

UTLÅTANDE AV RÅDET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING OM UTKASTET TILL VÄSTRA NYLANDS VÄLFÄRDSOMRÅDES STRATEGI FÖR FÖRNYELSE AV TJÄNSTER 2026–2029

1. Hur väl beaktar man i strategiutkastet de teman som är relevanta för den intressentgrupp som påverkansorganet representerar?

Rådet för personer med funktionsnedsättning och de organisationer som ligger bakom det granskar och lyfter på bred front fram teman som är relevanta för den grupp de representerar, det vill säga personer i alla åldrar med funktionsnedsättning och långtidssjukdomar, med hänsyn till de olika behoven hos olika grupper av funktionsnedsättningar och sjukdomar.

Den expertis som rådet för personer med funktionsnedsättning besitter utnyttjas allt för ofta inte i beslutsfattandet. Lösningarna tar inte hänsyn till specialgruppernas vardagliga utmaningar, vilket resulterar i att vissa tjänster inte fungerar på bästa möjliga sätt.

För att beslutsfattandet ska vara genuint jämlikt och för att åsikterna hos personer med funktionsnedsättning och långtidssjukdom ska beaktas, föreslår vi följande preciseringar i beslutsprocesser:

1. Bedömningen av konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning ska systematiskt inkluderas i alla beredningsskeden i de ärenden som gäller personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom. I praktiken innebär detta att den tjänsteinnehavare som ansvarar för beredningen utarbetar en konsekvensbedömning tillsammans med rådet för personer med funktionsnedsättning. I bedömningen granskas konkreta vardagsbehov, såsom tillgänglighet i offentliga lokaler, tjänsters tillgänglighet för olika användargrupper samt tydligheten i informationsförmedlingen. Till exempel vid beslut om placeringen av nya serviceställen bedöms om de är tillgängliga med hjälpmedel och om information om tjänsterna är tillgänglig och på lätt språk.

2. Vi föreslår att rådet för personer med funktionsnedsättning ges en egen remissrunda i alla de beslutsprocesser som påverkar personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom. Den tjänsteinnehavare som ansvarar för beredning eller beslutsfattande ansvarar för att begäranden om utlåtande skickas och tidsplaneras samt ser till att

responsen från rådet för personer med funktionsnedsättning behandlas på ett adekvat sätt innan beslut fattas.

3. Experter från rådet för personer med funktionsnedsättning bör inbjudas till beredningsarbetsgrupper, så att deras praktiska kunskap och erfarenhet finns med redan i beredningsskedet. Vi rekommenderar också att regelbundna gemensamma möten ordnas mellan beslutsfattarna och rådet för personer med funktionsnedsättning för att säkerställa en kontinuerlig dialog och utbyte av information om vardagens utmaningar och fungerande lösningar från båda håll.

Att involvera rådet för personer med funktionsnedsättning i beslutsfattandet är motiverat, eftersom rådet har unik expertis och direkt kontakt med vardagserfarenheter. Annars finns risken att lösningarna blir avlägsna från de verkliga behoven och kan leda till exempelvis brist på tillgänglighet eller svår åtkomst till tjänster, vilket i praktiken diskriminerar en del av invånarna. Samarbete kan säkerställa att välfärdsområdets tjänster är genuint tillgängliga och fungerande för alla och att allas röster blir hörda i beslutsfattandet.

2. Anser ni att det är möjligt att uppnå bättre tjänster med hjälp av strategin?

Personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom får för lite uppmärksamhet i strategin, trots att deras andel av befolkningen är betydande – i Västra Nyland innebär detta cirka 75 000 invånare, det vill säga över 15 procent av befolkningen. För att tjänsterna verkligen ska motsvara allas behov måste de särskilda behoven beaktas vid planering och genomförande av tjänster, och de får inte förbigås. Personer som representerar organisationer för personer med funktionsnedsättning bör aktivt involveras i planeringen av tjänster, och expertkunskap om tillgänglighet bör utnyttjas redan i ett tidigt skede för att säkerställa att lösningarna verkligen är tillgängliga för alla invånare. Dessutom bör särskild uppmärksamhet ägnas åt personalens kompetenskrav, så att alla klienter får det stöd och den service de behöver.

Förändringslöftena är positiva, men för att de ska uppfyllas krävs att perspektivet hos personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom konsekvent beaktas i utvecklingen av tjänster. Till exempel inom tjänsterna för barn och unga ska man alltid även ta hänsyn till barn och unga med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom. Eller att husläkarens kompetens är en betydande faktor för att vården av specialgrupper ska lyckas.

Vid utveckling av tekniska lösningar är det viktigt att erbjuda alternativa sätt för service, såsom en tillgänglig webbtjänst, telefontjänst och vid behov fysiska serviceställen. Dessutom bör olika användargrupper erbjudas stöd och tydliga instruktioner vid användning av digitala tjänster. Det behövs alltid en fungerande organisation i bakgrunden, eftersom enbart digital kontakt inte garanterar tillgång till eller smidigheten av tjänsten.

Ett framgångsrikt genomförande av strategin kräver ett nära och målmedvetet samarbete mellan olika aktörer. Att beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom kräver ett starkt utnyttjande av den expertis som rådet för personer med funktionsnedsättning och organisationerna besitter. Vi kräver att rådet för personer med funktionsnedsättning på ett genuint sätt involveras i genomförandet av strategin så att det deltar i beredningsarbetsgrupper, ger utlåtanden i olika skeden av strategin och anordnar vägledning för beslutsfattare om frågor som rör funktionsnedsättningar och tillgänglighet. Så här säkerställs det att vardagens utmaningar identifieras i beslutsfattandet och att hållbara, jämlika lösningar hittas för alla invånare.

3. Finns det något mer ni vill kommentera eller fråga om i samband med utkastet till välfärdsområdets strategi?

Just nu behövs det ett brett samarbete och djupgående expertis för att utveckla verksamheten på ett förnuftigt sätt och möta alla invånares behov. Dock är en försämring av verksamhetsförutsättningarna för små organisationer för personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom i strid med detta mål, eftersom det äventyrar möjligheten att utnyttja den vardagskunskap och expertis som organisationerna erbjuder. Utan organisationers insats riskerar många viktiga perspektiv att lätt förbises, och lösningar kan förbli utan anknytning till de verkliga behoven.

Budgeten tillsammans med strategin skulle ge transparens och trovärdighet för intressenter och beslutsfattare, eftersom den visar resursfördelningen och möjliggör uppföljning av målen. På så sätt kan alla parter försäkra sig om att de resurser som står till buds stöder de uppsatta målen och att verksamheten är transparent och pålitlig.

När besparingar riktas mot nödvändig funktionshindersservice, har personer med funktionsnedsättning nödvändigtvis inte längre tillräckligt med resurser eller stöd för att använda

allmänna tjänster. Detta kan leda till att deras deltagande i samhällsaktiviteter minskar och risken för utslagning ökar. Sparåtgärder kan till exempel innebära begränsning av färdtjänster eller försämrad tillgång till personlig assistans, vilket avsevärt försvårar självständig skötsel av ärenden och deltagande i vardagstjänster för personer med funktionsnedsättning.

Det är fortfarande svårt att få tillgång till tjänster, även om klienten har ett klart och brådskande behov. Dessutom har den ständiga omsättningen inom vårdpersonalen orsakat osäkerhet och avbrott i vårdprocessen, vilket har försämrat klientupplevelsen och förtroendet för tjänsterna. Brist på expertis märks till exempel i att de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning eller långtidssjukdom inte identifieras eller att man inte kan möta dem med tillräcklig yrkesskicklighet. Strategin ensam varken förbättrar eller effektiviserar välfärdsområdets tjänster – det krävs fortfarande tydliga utvecklingsinsatser.

För att hälsovårdstjänsterna verkligen ska vara verkningsfulla och kostnadseffektiva bör man satsa på konkreta lösningar, såsom fortbildning av personalen för att identifiera behoven hos specialgrupper. Så här kan man säkerställa en rättidig och sakkunnig vård, som på lång sikt minskar dyra ytterligare åtgärder och förbättrar klienternas välbefinnande.

På rådet för personer med funktionsnedsättnings vägnar,

Pirkko Kuusela
ordförande

Marsa Valtonen
första vice ordförande

Rosita Ahlgren
andra vice ordförande

Juha-Matti Koskinen
tredje vice ordförande

Sändlista

Västra Nylands välfärdsområdesstyrelse
Sanna Svahn, välfärdsområdesdirektör

PL 33, 02033 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
PB 33, 02033 Västra Nylands välfärdsområde
luvn.fi